

Ured
ZAGREB
Uredi
za Sloveniju i slovenski del
Julijske Krajine
LJUBLJANA, Erjavčeva 4a

DR. Čermelj Lavo
Dobroakova 6/II
LJUBLJANA

OSTRA

Kako je Hrvatima i Slovenima pod Italijom ne treba da razlažem. Napominjem da je u demokratskoj Italiji bilo i hrvatskih i slovenskih škola, a i društava svakovrsnih, ali je fašistička Italija sve to pokosila. Iz pisma pok. Svetozara Pribičevića.

GLASILO SAVEZA JUGOSLOVENSKIH EMIGRANATA IZ JULIJSKE KRAJINE

KONEC SLOVENSKEGA KONVIKTA V GORICI IN HRVATSKEGA V PAZINU

Prvi načelnik novo ustanovljenoga šolskega skrbništva za Goriško pokrajino je z odlokom od 1. novembra t. l. št. 645 odredil, da mora dijaški konvikt »Alojzijevišče« v Gorici prenehati z vsakim delovanjem. Svoj ukrep je utemeljil z materialnimi teškočami, s katerimi se je moral konvikt v zadnjem času boriti. Razni upniki, ki so se pred daljšim časom intabulirali na poslopje, v katerem ima konvikt svoj sedež, so uvedli korake za prisilno dražbo. Ker bi s tem zavod izgubil svoje prostore in bi bilo to tudi v nečast zavoda, je šolski skrbnik ukinił zavod popolnoma.

Pravi razlog tega ukrepa pa je treba iskati v fašistički šolski politici. Alojzijevišče so ustanovili leta 1891 slovenski duhovniki, da bi se v njem lahko vzgajali in pripravljali za sprejem v srednjo šolo slovenski otroci, ki bi se hoteli posvetiti duhovniškemu stanu. Po sporazumu med Vatikanom in sv. Stolico je fašistična politična oblast 28. oktobra 1930 razpustila dotedanjo upravo in imenovala vladnega komisarja. Ko se je kmalu nato mudil v Gorici apostolski vizitator Luca Passetto, so mu obrazložili tudi zadevo Alojzijevišča. Edini uspeh je bil, da je bil meseca junija 1931 mesto laika imenovan za komisarja italijanski duhovnik Marcello Antonini. Apostolski vizitator pa je zagotavljal, da bo novi komisar deloval sporazumno z obojima, ki je že bilo na zavodu, zlasti pa da bo čuval rabe slovenskega jezika. Delanja so pričela drugače.

Komisar Antonini je sporazumno s škofijskim administratorjem Sirottijem odpuštil slovenskega študijskega direktorja, vse slovenske prefekte, v zavodu zaposlene slovenske učiteljice, da, celo slovenske služiteljice in končno tudi slovenske sestre, ki so delovale v zavodu.

Nato je komisar Antonini prepovedal slovenskim otrokom peti slovenske cerkvene pesmi, kmalu potem je odpravil slovensko pridigo in zabranil drju. Pavlici, ki je skrbel za duhovno življenje gojencev, vstop v zavod. Končno je otrokom prepovedal celo slovensko molitev.

Da, komisar Antonini je šel še dalje in je prepovedal otrokom govoriti med seboj slovenski. Kdor se je pregrešil proti tej odredbi, je ostal brez hrane.

V zavodu, ki je bil ustanovljen od Slovencev in namenjen slovenskim otrokom, je začel sprejemati italijanske otroke. Politični značaj tega ukrepa izhaja še posebno jasno iz dejstva, da je za te italijanske gojence plačevala vzdrževalnina država, dočim so se morali slovenski gojenci vzdrževati z lastnimi sredstvi. Že v šolskem letu 1934-35 je število italijanskih gojencev prekašalo število slovenskih (45:35).

Vsi protesti proti temu postopanju komisarja Antoninija, ki je poleg tega spadal pod škofijo Verono, so ostali brez uspeha. Škofijski administrator Sirotti ga nikakor ni hotel odpustiti, niti tedaj, ko se je Antonini moralno zagrešil in se moral uvesti proti njemu kanonični proces.

Antonini je tudi pod novo imenovanim goriškim nadškofom Margottijem ostal na čelu zavoda in z njegovim pristankom nadaljeval raznarodovanje slovenske dece.

Sedanji akt goriškega šolskega skrbnika je le zadnja epizoda nasilne smrti Alojzijevišča.

*

Skoro istočasno kakor odlok goriškega šolskega skrbnika so objavili fašistični listi vest, da je Mussolini poklonil 150.000 lir za ureditev nekdanjega hrvatskega konvikta v Pazinu. S tem se je zaključila druga žalostna epizoda našega šolstva na Primorskem.

Hrvatski konvikt je zgradilo »Djačko Dripomočno društvo u Pazinu«. Posebne zasluge si je stekel pri tem tedanji krški škof Mahnič. Ob izbruhu svetovne vojne

NAŠI KMETJE NA POTI POPOLNE PROPASTI

NOVO PRISILNO POSOJILO V ITALIJI IN NAŠI KMETJE

Trst, oktobra 1936. — Z novim prisilnim posojilom, ki ga je razpisala država v zvezi z devalvacijo lire, so prizadeti predvsem kmetje, zlasti pa naši kmetje, ki so kakor znano edini v Italiji realno fakturirali svoje premoženje. Po ukazu, ki urejuje novo posojilo, mora vsak lastnik zemljišča ali stavb podpisati posojilo v iznosu 5% cenilne vrednosti njegovih nepremičnin. Da bo čitatelj laže razumel bistvo novega posojila, naj navedemo konkretni primer. Recimo, da ima nekdo nepremičnin v vrednosti 100.000 lir. Podpisati mora 5.000 lir posojila in ta znesek tudi plačati. Ukaz mu res obeta 5% obresti tega posojila in povračilo v 25 letih. Toda to je samo pesek v oči. Dejansko ne bo prejel prav nobenih obresti in tudi glavnice ne bo več videl. Kajti isti ukaz nalaga v prikriti ob-

liko amortizacijo posojila samim lastnikom nepremičnin. Po členu 10 omenjega ukaza se uvede namreč poleg posojila za dobo 25 let tudi izreden davek na nepremičnine. Ta znaša 3% od tisoč cenilne vrednosti. V našem primeru bi tedaj lastnik nepremičnin v vrednosti 100.000 lir moral plačati 5.000 lir posojila. Od tega posojila bo prejel letno 250 lir obresti. Na račun novega davka pa bo plačeval letno 350 lir. On torej ne prejema letno 250 lir, temveč plačuje še letno po 100 lir. S tem zneskom krijejo lastniki nepremičnin popolnoma amortizacijo posojila. Oblika posojila je torej le prevara, dejansko odstopi lastnik 5% svojega premoženja državi. Za toliko se razvrednoti njegovo imetje. Kakšne posledice utegne to imeti, ne moremo danes še presoditi.

UHAPŠENA SU 42 RADNIKA TALIJANA NA VOJNIČKIM RAROVIMA KOD PODGRADA

Podgrad, oktobra 1936. — Kao što je poznato kod nas se unatrag nekoliko vremena u velikoj mjeri radilo i gradilo sve za ratne pripreme. Gradile su se četiri kasarne, izgradila se je nova cesta od Podgrada preko Zalići i preko Harija do Trnova, izgradio se veliki vodovodni rezervoar i veliki municijski podzemni magazin i drugi razni vojnički radovi. Svi su ovi radovi već svršeni, jedino se još gradi veliki vodovodni rezervoar koji se nalazi sjeverno iznad našeg sela ispod samog bivšeg starog grada. Na ovim radovima ne radi niti jedan civilist nego samo 10 artilj. puka vojnici koji su nastanjeni u Podgradu. Ima ih oko dvije stotine. Ovi vojnici grade jedan podzemni magazin koji se nalazi na zapadnoj strani sela Kačice, a grade ga sjeverno od ceste Trst-Rijeka u takozvanom brijegu Gradec.

U ovom je brijegu već od prije iskopan jedan tunel kroz kojega prolazi vodovodni kanal.

Usprkos toga što u našim krajevima nema drugih javnih radova, na kojima bi mogli raditi i civili, u naše je krajeve stiglo sva sila radnika iz svih dijelova Italije, ali i ovdje su bili ovi ljudi slabe sreće, jer odmah drugog dana njihovog dolaska već ih je počela tajna policija tjerati i hapsiti kao nepoćudne elemente. Uhapšeno je bilo svih skupa četrdeset i dvije osobe. Svi ovi ljudi bili su strpani u dva vojnička teretna automobila te su ih otpremili u smjeru Trsta. Ne znamo kamo su ih odveli a niti što je s njima. Kako opažamo u posljednje vrijeme njihovi pouzdani ljudi koji su u službi kod nas u Podgradu počeli su govoriti protiv fašizma i širiti nezadovoljstvo. — Čič.

Potemkinove vasi v Julijski Krajini ITALIJANSKA OBĆINSKA UPRAVA V PRAVI LUČI

Trst, oktobra 1936. — Tujec, ki pride v Julijsko Krajino, se čudi prelepim cestam in marsikateri ponosni stavbi ob njih. Po večini pa je žal prepovršen, da bi se globlje seznanil s pravim bistvom teh naprav. Zaznal bi, da imajo te ceste v prvi vrsti ali celo samo vojaške namene in da jih nikakor niso zgradili našemu kmetu v korist. Obratno, naš kmet se s svojo volovsko vprego po možnosti izogiba glavne ceste, ker se utegne na njej živina samo spodržniti ali postati žrtev švigajočih vojaških avtomobilov. Nasprotno pa so stranske ceste po večini silno zanemarjene. Lepa poslopja, ki jih vidi tujec ob glavni cesti, pa so prave Potemkinove vasi. So to predvsem vojašnice, dalje sedeži fašjev, karabinerske postaje in občinske hiše. Za njimi pa se skriva ubožstvo slovenskega in hrvatskega kmeta.

Pravo bistvo tega gospodarstva izhaja

iz sledeče primere, ki se nanaša na neko slovensko občino v severni Istri, ki je iz umljivih razlogov nočemo imenovati. Pod slovenskim županom se je v času od 1900—1914 zgradilo: 2 dvorazredni, in ena enorazredna šola, 35 kilometrov občinske ceste, 5 mostov in eno sejmišče. Od leta 1918 dalje do danes, torej v 18 letih pa je italijanska občinska uprava postavila samo eno enorazrednico in zgradila en most. Gospodar, ki je pred vojno plačeval 70 K občinske doklade, plačuje danes 750 lir ali po valuti trikrat toliko kakor pred vojno.

— Novo vino so na Goriškem prepovedali prodajati do 31. oktobra. Ni pa prepovedano prodajanje vin oz. moštov, pri katerih je bilo vretje ustavljeno na umeten način, da se je stem dobilo sladko vino, ki ni škodljivo.

je bila impozantna stavba dograjena. Vojna je prekinila notranjo ureditev poslopja, ki je ostalo v surovem stanju do danes.

Z odlokom od 16. septembra 1927 št. 2581 je bilo omenjeno dijaško podporno društvo razpušćeno in njegovo imetje, predvsem konvikt, je prešlo v last pazinske »Congregazione di carita«.

Kmalu po vojni, v šolskem letu 1920-21, so ustanovili v Pazinu po inicijativi samega ministrskega predsedništva italijanski konvikt, kateremu so dali ime »Fabio Filzi«. Država je že v šolskem letu ustanovila v tem konviktu 80 brezplačnih mest za hrvatske otroke, ki naj bi se tako poitalijančili. Tudi drugače je vlada stalno in redno podpirala ta konvikt in ga še vedno podpira.

Že leta 1921 so hoteli zaseči hrvatski konvikt in v njem namestiti italijanski zavod, toda vstrašili so se prevelikih stroškov. Po razpustu dijaškega podpornega društva pa so zadevo vedno z nova ogrevali. Kljub posredovanju samega Mussolinija pa dolgo niso mogli najti prave rešitve. Očitno so igrali materialni interesi

najvećjo vlogo. Sedaj so se v bistvu sporazumeli na tako le ureditev »Congregazione di carita« odstopi poslopje državi, da v njem namesti konvikt »Fabio Filzi«, zato dobi od države obe poslopiji, v katerih je imel konvikt dosedaj svoj sedež. Pazinska občina se obveže, da bo prispevala za ureditev poslopja 200.000 lir. Sam konvikt bo dal v to svrhu 100.000 lir in od države pričakuje ostalih 500.000. Z volilom 150.000 lir od strani samega Mussolinija je postal ta dogovor veljaven in v kratkem se bo vselil v poslopje, ki so ga postavili Hrvatje s svojimi prihranki, italijanski konvikt in sam ministrski predsednik je na tak izzivalen način izrazil svoj sporazum prav v času, ko lansira po svetovnem tisku v svet vest, da je Italija pripravljena za sporazum z Jugoslavijo.

Ob tej priliki vprašamo kompetentne faktorje, ali res ni nobene možnosti, da bi protestirali proti taki zlorabi hrvatskega konvikta, za katerega so prispevali v dokajšnji meri tudi prebivalci Kastva in posebno še Krka, ki spadata sedaj pod Jugoslavijo.

L. Č.

SVETOZAR PRIBIČEVIĆ O NAŠEMU NARODU POD ITALIJOM

U Zagrebačkoj reviji »Književnik« broj 10 od oktobra o. g. štampano je pismo koje je pok. Svetozar Pribičević pisao jednom svom prijatelju januara o. g. Pribičević odlučno odbacuje fašizam i ističe potrebu suradnje svih progresivnih i demokratskih snaga. Donosimo neke odlomke iz tog pisma u kojima se govori o Italiji i našem narodu pod fašizmom. Istaknuta mjesta smo mi podcrtali.

— Ni talijanski fašisti, ni njemački nazisti, ni poljski pukovnici nikad i nigdje nisu se pokazali kao zastupnici načela ravnopravnosti među narodima, a pogotovo nigdje i nikada nisu se pokazivali kao zaštitnici malih i ugnjetavanih naroda. Prema svojoj ideologiji oni to i ne mogu biti...

Ni čemu se Hrvati ne mogu nadati od fašističke Italije... Ta to je opće poznato, da Hrvati žive na jadranskoj obali, koja je dragocijena, koja vrijedi i pomorski i ekonomski i strateški i politički i za kojom rastu zabubice Talijanima. Fašistička Italija ne traži ni jedan srpski kraj, ni jednu srpsku zemlju, ona traži Dalmaciju i neke slovenačke pogranične krajeve. U hrvatskom pitanju gleda Italija svoj a ne hrvatski interes. Ja dopuštam da bi ona željela raspad naše države. Ali taj raspad iskoristila bi ona da uzme za sebe one krajeve Hrvatske, koje njoj trebaju a ne da uspostavi »starodrevnu hrvatsku državu«. Ona osakaćena hrvatska država, koja bi se uspostavila, pošto bi Italija zadovoljila svoje prohtjeve ne bi bila nikakova samostalna (suverena) hrvatska država nego bi stajala pod talijanskim protektoratom za vječna vremena. Lako je izvojevati ravnopravnost sa Srbima, koji su brojno podjednaki sa Hrvatima, ali bi bilo nemoguće isćupati se iz kandža talijanskih, naroda od preko 40 milijuna, kad bi se one jedared zarile u hrvatsko tijelo.

Pod Italijom nema Srba, ali ima Hrvata i Slovenaca. Kako je ovima pod Italijom, to ne treba da razlažem, jer Vi to znate sigurno jednako, kao i ja. Napominjem, da je u demokratskoj Italiji ipak bilo i hrvatskih i slovenačkih škola i društava raznovrsnih, ali je fašistička Italija sve to pokosila. — Ništa dobro ne mogu Hrvati očekivati od Italije.

— Nema primjera da su nam Nijemci i Talijani neko dobro učinili — Talijanski fašisti vode rimsku imperijalnu politiku. U njen okvir spada i Balkan, a naročito hrvatske zemlje. U tom su pitanju fašisti nepomirljivi. Da li ste ikada čuli, da se fašizam javno odrekao težnje za hrvatskim zemljama?

DR. MOMČILO NINČIĆ O TALIJANSKO-JUGOSLAVENSKIM ODNOSIMA

Bivši jugoslovenski ministar vanjskih poslova napisao je u geografskoj »Pravdi« od 4. o. m. oduzi članak o vanjskoj politici iz kojega prenašamo ovaj pasus.

Pojačana aktivnost Italije u razvijanju saradnje sa drugim dvjema silama rimskoga sporazuma pokazuje već sad jasno, da Mussolini u spolnoj politici ide i dalje sopstvenim putevima. Opća evropska situacija privlači na nje pažnju u koliko ona ima reperkusije po čisto talijanske interese. Ta pojačana aktivnost talijanske spolne politike u današnjim momentima, neposredno poslije konferencije država Male antante u Bratislavi, dala je povoda da se u listovima pretresa pitanje o sličnosti interesa tih dviju grupa država srednje Evrope kojoj je Italija geografski tako blizu. Sumnje nema da među dvjema grupama postoji mogućnost za veoma korisnu saradnju na privrednom polju. Ali ne treba smetnuti s uma da su sve tri države rimskoga sporazuma. Italija, Austrija i Mađarska, i naši veoma važni susjedi Političkoj saradnji dviju grupa bila bi međutim glavna smetnja u revizionističkoj politici Mađarske. Od Italije nas ne dijele nikakve nepremostive smetnje, a važni nas interesi upućuju na što bolje odnose

POSESTNIK KOBAL IZ BUDANJ NAD VIPAVO POGINIL

SE ENA ŽRTEV VOJAŠTVA OB MEJI

Gorica, septembra 1936. (Agis.) — Znano je, da je ves obmejni pas od Reke do Trbiža — z malimi izjemami — na gosto prepreden z obmejnimi utrbi. — Povsod, kjer so utrjevalna dela v teku, posebno pa tam, kjer so utrbe že dograjene, vlada najstrožja kontrola in so na posameznih posebnih izpostavljenih in važnih točkah postavljene permanentne straže, ki imajo nalogo preprečiti nepoklicanim dostop v območje utrdb. Ponekod morajo kmetje za vsak slučaj posebej javiti pristojnim oblastem, da nameravajo na svoje parcele na poljsko delo, nakar dobijo spremstvo miličnikov ali karabinerjev, ki jih med delom stražijo. Ponekod pa so, kakor zgoraj omenjeno, nalašč zato postavljene straže. Na ta način se mnogim našim kmetom, ki itak živijo v najmirnejših razmerah odvzeti kompleksni plodonosni zemlje mnogi pa isto obdelujejo in izkoriščajo pod zelo težkimi okoliščinami, tako da so v stalni nevarnosti, da jih oblasti radi najmanjšega suma aretirajo ali pa celo brez vsakega posebnega vzroka na licu mesta ustrelijo.

V zadnjih dneh avgusta se je dogodil na Vipavskem tak slučaj, ki z vso brutalnostjo osvetljuje današnje nezno stanje našega človeka, posebno onega, ki živi v obmejnem pasu.

Šest in tridesetletni posestnik Kobal iz Budanj nad Vipavo se je odpravil na košnjo otave na svojo oddaljeno senočet nad Vrabčami. Ves ta kompleks pod Nanosom je več ali manj utrjen. Ko se je omenjeni proti večeru s koso na rami vračal z dela domov, po poti, ki jo tamošnje prebivalstvo navadno uporablja kot dohod k svojim višje ležečim parcelam, ga je nenadoma pozval v bližini na straži stoječ vojak naj se ustavi. Zahteval je, da takoj krene s poti, ki je civilistom zabranjena. Kobal, nič hudega sluteč je trdil, da mu ta prepoved ni znana in da se poti vsi okoličani poslužujejo. Ni pa še popolnoma končal stavka, ko je vojak nanj ustrelil in ga smrtonovorno zadel v trebuh. Kobal je obležal na poti, kjer so ga kasneje v obupnem stanju našli neki domačini in ga spravili domov. Od tam je bil nemudoma prepeljan v goriško bolnico kjer ga pa niso sprejeli, češ, da ni nobenega upanja v rešitev. Kobal je bil prepeljan na svoj dom, kjer je po petih urah umrl v velikih mukah. Pokojnih je zapustil obupano vdovo in troje nepreskrbljenih otročičev. Nesrečen dogodek je razburil vso okolico zlasti, ker je bil pokojnik znan kot miren, dober in pošten človek, ter vesten gospodar.

HUDE KAZNI TRGOVCEM ZARADI ZVIŠANJA CEN

Kot smo že poročali, je nastopila v Italiji, posebno ob nastopu devalvacije občutna druginja, ki jo hočejo oblasti z vsemi sredstvi uničiti. Trgovci so posebno prizadeti s temi odredbami, ker se jim očita, da namerno zvišujejo cene. Na Goriškem so zaradi tega zaprli za dva dni sledeče trgovine: Zuodar Marija v Čiglinu, Leban Ivan v Poljubinu, Gaberšek Marija v Tolminu, Budin Teresa v Idrskem, Perinčič Ivan v Kobaridu in Ivančič Franc v Kobaridu.

Za tri dni so bila zaprta trgovine: Bregovinca Franca v Idrskem, zaradi tega, ker ni imel izpostavljenih cenikov in ker je povzročil cene. Ker niso izpostavili tablic s cenami, so bili sledeči trgovci javljeni policiji: Kozorog Valentin iz Poljubina, Rutar Josip iz Podmelca, Podreka Anton iz Volč, Daša Angela iz Volč, Culino Leonard in Trušnjak Josip iz Tolmina. Pred disciplinsko komisijo so bili postavljeni od omenjenih: Trušnjak Josip, Breginc Franc, Budin Andrej (mož Budin Tereze). Vsi ti so bili vpisani v fašistično stranko. (Agis.)

NOVI DEKRETI O PRODAJANJU VINA

MNOGO SO PRIZADETI NAŠI VINOGRADNIKI

Lansko leto je bila vinska letina v Italiji zelo dobra in zato so bile cene vinu zelo slabe. Da bi izboljšali kvaliteto in vinski trg so, kakor je že znano, preprečili prodajo za konzum vsem vinom, ki nimajo zadostnega odstotka alkohola (bela vina 9 in črna 10 odstotkov), kar je zelo pogojilo naše vinogradništvo, ki v močnih vinih ne more zadostno konkurirati i italijanskimi. Letos so izdali vrto dekretov, ki še bolj omejujejo prodajo slabih vin. Za direktni konzum se ne smejo prodajati sledeča vina:

a) vina, ki vsebujejo več kot eno desetinko prostorninskega dela alkohola osetne kisline, t. i. vsa vina ki so le malo kislila.

b) vina, ki so se spremenila vsled vinskih boleznih, duhe in okusa.

c) vina, ki imajo več nego 150 miligramov žveplene oksida. S tem je omejena uporaba tega antiseptičnega sredstva, ki je sicer dragoceno za kletarja, je pa kolikor toliko škodljivo za pivca.

Namen teh odredb je odstraniti slaba vina z vinskega trga, na katerega naj prihajajo samo dobra in izbrana vina. Slaba vina naj prihajajo v poštev za destilacijo. S tem je tudi poslabšan položaj naših vinogradnikov v severnih krajih. (Agis.)

JUŽNA AMERIKA ZA JULIJSKO KRAJINO

VELIKA MANIFESTACIJA NAŠIH IZSELJENCEV V ARGENTINI — JUGOSLOVANSKI PATRONAT ZA POMOČ ŽRTVAM EVROPSKEGA FASIZMA

V nedeljo dne 6 septembra so slovenski izseljenci v Buenos Airesu priredili veliko veselico z obširnimi programom za naše Primorje. To je bila prva prireditev tamkajšnjih primorskih društev za slovenske in hrvatske žrtve fašizma. Ta pomembna manifestacija je imela tako moralni kakor materialni uspeh. Pomisliti moramo, da je bil že to velik uspeh, da so organizirala prireditev vsa društva skupno, med katerimi zaradi političnih mnenj ni na žalost večje sloge. Vsi naši priseljenci so s tem glasno vzdignili glas proti fašizmu, v obrambo svojih bratov in sester v Primorju.

Prireditev se je vršila v »Armenški dvorani«, ki je bila natrpano polna in še je moralo veliko ljudi stati, ker niso dobili sedežev.

Program je bil bolj propagandnega pomena nego kulturnega. Bilo je mnogo pevskih točk, saj je petje baš najljubša in včasih edina vez, ki jih še veže z domovino in s Primorjem. Sodelovali so pevski zbori društev Gospodarskega i prosvetnega društva Slovencev iz Ville Devoto, Ljudskega odra, in Tabora. Dve pesmi pa so zapeli skupno pod vodstvom g. Kneblja. Nato je sledil pomemben govor, v katerega posnemamo: »Namen današnje prireditve, ki so jo organizirala naša društva na pobudo Jugoslovanskega patronata za pomoč žrtvam evropskega fašizma, je počastitev spomina bazoziških mučnikov ter vseh naših moških in mladeničev, ki so svoja življenja žrtvovali v boju za tlačene narodne in delavske pravice našega primorskega ljudstva. obenem pa ima ta prire-

ditev plemenit, rodoljuben in človekoljuben namen, zbrati čim več denarnih sredstev, kot pomoč najbolj preganjanim in potrebnim slovenskim in hrvatskim žrtvam fašizma v Julijski Krajini in njihovim družinam.« Govornik je potem na kratko a jedernato opisal vse gorje trpljenje, muke, žrtve in težave, ki nam je prizadel fašizem z dvatisočletno kulturo.

»Mi nismo navadni begunci, marveč smo prav za prav begunci oziroma, bolje rečeno, izgnanci.« Oni so večinoma prav tako šli v svet, bežali so pred fašizmom. »Današnja prireditev naj bo zaradi tega tudi zgovoren dokaz naše solidarnosti s trpečimi brati in pred licem tujine naj bo odločen glas protesta proti nekulturnemu zatiranju. Naj tudi tukajšnja javnost izve, kako so držali svojo besedo oni, ki se ponajšajo z dvatisočletno kulturo in ki so, ob zasedbi naših krajev, licemerno objubljali, da bodo spoštovali vse naše kulturne in gospodarske pridobitve.« Nadalje se je spomnil vseh naših žrtv. »Majhna bo sicer naša pomoč, ker je žrtv mnogo, preveč. Toda trpeči bratje nam bodo gotovo hvaležni, ker jim bo naša akcija v dokaz, da se jih spominjamo, čeprav nas je prinesla usoda daleč proč od njih. Preveč let je že preteklo, odkar smo tukaj ne da bi se v edinstvi in bratski složnosti spomnili naših zatiranih bratov. Greh je, da smo se daiali zavajati o malih razmericah a za to je danes naše zadoščenje tem večje, ko nam je ta velika manifestacija v dokaz, da so se naša društva zgenila ter da jih v tem pogledu podpira velika množica naših zavednih izseljencev. Današnja manifestacija

je prva a naj nikakor ne bo zadnja. Zavedati se moramo, da nam je — kakor so pokazale izkušnje iz svetovne vojne — iz tujine lažje obračati pozornost sveta na trpljenje našega ljudstva in s prstom kazati na fašistično Italijo, ki pravi, da hoče kulturo izvažati v barbarsko Afriko, a v isti sapi zatira kulturo miroljubnega poštenega in prosvetljenega naroda v osrčju Evrope. To mora biti naša naloga!« Za govornikom je prišel na oder g. Pavel Golja, ravnatelj ljubljanske drame ki je bil v Buenos Airesu kot zastopnik slovenskega Penkluba na svetovnem kongresu. G. Golja je izročil v imenu domovine toplje pozdrave ter recital nekaj svojih pesmi. Sledila je vrsta deklamacij, prireditev pa so zaključile diapozitivi. Končno se je zahvalil občinstvu zastopnik patronata.

Obračun prireditve za pomoč žrtvam fašizma v Julijski Krajini izkazuje 966.45 dohodkov in 295.60 pezov izdatkov. Čisti dobiček znaša torej 670.85 pezov.

Našim rojakom v dalnji Argentini, ki so z besedo in denarjem podprli našo akcijo, izrekamo najtoplejšo zahvalo za izkazano pomoč ter upamo, da ta prireditev ni bila zadnja. V tem težkem delu jim želimo obilo uspeha.

Meddruštveni odbor je izdal proglas v »Novem listu« (urednik dr. V. Kluder, bivši urednik tržaške »Edinosti«) vsem izseljencem v Argentini, ki radi oddaljenosti se niso mogli udeležiti prireditve, naj pošljejo denarne prispevke za ta namen. Na upravo lista so že pričeli prihajati dobrovoljni prispevki v prav lepem številu. (Agis)

SUMLJIVI STRELI IN UMORI V SNEŽNIŠKEM GOZDU

Reka, oktobra 1936. — (Agis.) — V teku letošnjega leta se je v okolici Snežnika, ob jugoslovansko-italijanski meji, zgodilo vsepolno napadov, ki so tu pa tam zahtevali človeška življenja. Kot prvi med temi je padel neki mladenič, doma iz obmejne vasi Podcerkve v Jugoslaviji, nato so se streljali med seboj mlilniki in finančni stražniki, žrtev je postal italijanske puške tudi neki drugi mladenič, jugoslovanski državljani. Kmalu po tem dogodku so se širile govorice o napadu na karabinerje. Približno mesec kasneje je bil v Strmem klancu blizu Leskove doline obstreljen vojak na straži. Za vse te napade so obdolžili, aretirali in pretepali samo naše ljudi. Odpeljani so bili v reške zapore, od koder se nekateri še do danes niso vrnili.

V avgustu mesecu pa je postal žrtev puške krogle neki italijanski podnarednik obmejnih vojakov na Cabranski polici, nekaj dni pozneje pa istotam ital. poročnik Irnica. Pri obeh zadnjih slu-

čajih so italijanske oblasti tudi javno priznale, da je bilo to delo njihovih ljudi. Javna tajnost pa je tudi, da so bili vsi prejšnji napadi in umori izvršeni s puškami italijanskega izvora, toraj bi morali iskati krivce med italijanskimi obmejnimi stražniki za vsa ta dejanja, ne pa med našimi ljudmi. Kljub temu pa se je zaradi nekaterih napadov in umorov vršilo od strani italijanskih oblasti večmesečno preganjanje po naših vaseh, pretepanje, brezštevila aretacij in nazadnje tudi obsodb. Nekateri osumljenci pa so danes pridržani v zaporih, še vedno pod sumnjom, da so bili soudeleženi nekaterih napadov in umorov. Pri zadnjih slučajih oblasti niso mogle več skriti pravih krivcev teh dejanj, niso mogle več vreči sum na naše nedoležne ljudi in je torej pričakovati sedaj, ko je dokazano, da je vsak tak sum neutemeljen, da bodo končno vsi po nedolžnem osumljenju oproščeni vsega in spuščeni na svobodo.

Naše ljudi zvbablajo čez mejo PROPADEL NAČRT AGENTA PROVOKATERJA

Rovte, oktobra 1936. — (Agis.) — Vsem je še v svežem spominu žalostna usoda našega tržaškega rojaka Cotarja, ki so ga pred leti Italijani na podel in pretkan način zvbabili čez mejo, ga aretirali in potem v zloglasnih tržaških zaporih v Via Coroneo tako mučili, da si je v živčnem napadu sam skončal življenje s skokom skozi okno jetnišnice. Poleg tega slučaj bi lahko navedli še brez števila drugih poizkusov fašističnih oblasti, ki se poslužujejo podlih vab z brzojavnimi poročili o nenadni bolezni staršev ali pa uradnih vabil radi dedščin in drugega, da bi tako zmamili naše ljude v svojo past. Vendar se taki poizkusi ponesrečijo kajti naši ljudje so imeli že dovolj prilik spoznati fašistično pretkano hinavščino.

Pred nedavnem se je spet primeril podoban poizkus fašističnih oblasti, da bi dobile našega človeka v svojo past, ki zgovorno odkriva vso prikrito izzo in maščevalnost zlasti do onih, kateri so se s pravočasnim izseljenjem v Jugoslavijo izognili sigurni aretaciji in njenim posledicam.

Našega rojaka J. Gliho iz Idrije, ki že več let prebiva v Jugoslaviji, in sicer v obmejnih Rovtah, je pred nedavnim obiskal nek neznanec. Po brezpomembnem

uvodu in po izvedovanju o življenju in razmerah Idričanov v emigraciji, je neznanec povabil Gliho v gostilno in mu tu, kljub svoji skromni zunanosti nudi »Vardar« cigarete. Toda neznanec je bil bolj nespreten kot naš rojak Gliha, kateremu je pri vinu uspelo pripraviti tujca do vsestranske izpovedi. Zaupal mu je, da so ga obmejne fašistične oblasti po nalogu iz Idrije poslale k njemu z namenom, da polzve naslov Kolerja Mirka iz Idrije, katerega imajo Italijani na sumu, da je že pred leti v družbi z dijakom Kenda zažgal fašistično otroško zavetišče v Idriji. Kenda so takrat oblasti aretirale in ga obsodile na 18 let ječe. Omenjena neznanca so fašistične oblasti poslale z nalogom, da polzve za naslov Mirka Kolerja in ga pod pretvezo razprave na sodnji v Idriji glede znatne zupuščine po nekem v Ameriki umrlem sodniku, zvbali čez mejo. V ta namen so mu izplačali 100. — Lir, če bi mu pa poizkus uspel, bi dobil še posebno nagrado. Gliha je nakano po svoje prepričal in ne neznanca na primeren način odslovil. Tako se je fašističnim oblastem njihov podel načrt ponesrečil, sicer pa bi Koler kot je Cotar in marsikateri drugi naš rojak, padel v roke neusmiljene in brezvestne fašistične justice.

Nestrpnost napram našim ljudem se vsak dan stopnjuje

Gorica, oktobra 1936. — (Agis.) Kako so fašistične oblasti napete napram našemu življu, zlasti napram inteligenci, nam dokazuje vsepolno slučajev. Posebno so izpostavljene kontroli in šikaniranju občinski uradniki, ki so sicer že zelo redki, kajti večina in najboljša mesta so zasedena po priseljenih Italijanih. Nestrpnost napram našim ljudem pa se vsaki dan še stopnjuje, posebno napram slovenskim uradnikom. Razumljivo je, da bi oblasti rade tudi na vsa ona mesta, ki so danes še zasedana po naših uradnikih nastavlje

priseljene Italijane. Zato vestno zasledujemo vsak korak slovenskih uradnikov in iščejo povoda, da bi jih odslovili iz službe. V letošnjem poletju so odpovedali občinskemu uradniku — družinskemu očetu — nekje na Tolminskem službo z motivacijo, da je prisostvoval ženitovanju, na katerem so se prepevale slovenske pesmi. Ne glede na službena leta in ne glede na to, da je bil odslovljen družinski oče, so ga fašistične oblasti kljub večletnemu vestnemu izvrševanju svoje službe postavile na cesto.

NOVO OBČINSKO POSLOPJE V PREMU

Reka, septembra 1936. — (Agis.) — Kot po drugih sedežih občin v reški pokrajini so se tudi na Premu, ki šteje komaj nekaj okrog 1.600 prebivalcev, že delj časa bavili z mislijo za zidanje občinskega poslopija. Pred kratkim pa je bilo sklenjeno, in ob merodajnih oblastih tudi potrjeno, da dobi premaska občina novo poslopije za občinske urade. V ta namen so se pogodili za zemljišče pod Premom, kjer se bo baje že letos pričelo z gradnjo. Vse take inicijative bi bile pozdrava vredne, če bi finančne razmere občine in pa gospodarsko stanje občanov te, za današnje razmere luksuzne načrte, lahko brez vsakršnih žrtv preneslo. Toda, naše vasi je fašistični režim z vsakovrstnimi davki in dajatvami tako zelo obremenil in našega kmeta toliko izžel, da je podobna obremenitev zločinska.

ZAPLEMA VTIHOTAPLJENIH VOLOV

Trst, oktobra 1936. (Agis.) — V Divači so pred kratkim zaplenili znamenemu gostilničarju in živinskemu prekupčevalcu Rebcu 10 volov, češ da so bili vtihotapljeni. Zaradi tega je bil starejši sin delj časa v zaporu, a kazen za ta prestopek do sedaj še ni bila izrečena. Rebec je star prekupčevalec in je zato skoro nemogoče, da bi bil sum, ki je padel nanj, resničen.

KARABINJERSKA KASARNA V VREMSKI DOLINI

z velikim številom zaporov
Postojna, oktobra 1936. (Agis.) — V Britofu, majhni vasi u Vremski dolini, so sezidali novo precej veliko karabinersko kasarno, v kateri so uredili seveda zlasti precejšnje število zaporov. Čudno zgleda, sicer, da niso v tem kraju, kakor sploh v okolici, popravili in uredili šole, ki so precej slabem stanju, vendar pa je to tudi razumljivo, ker za vso vremsko dolino dosedaj niso imeli niti primerne kasarne, zlasti pa ne primernih zaporov, ki se nahajajo šele v Sežani oz. v št. Petru.

TRGOVINE V KONKURZU

Deželni odbor za korporativno gospodarstvo v Gorici je objavil, da so bili v avgustu in septembru t. l. javljene sledeče poravnave: Purgar Viktor, Brešan Marija, slaščičarna in kavarna v Tolminu, Štrukej Ludvik, instalater v Sv. Luciji, Marchetti Renesio, prevoznik v Gorici, Gorkič Ivana, prodajalna čevljev v Gorici, Doljak Albin, brivec v Cerknem. Zaključeni so sledeči konkurzi: Maiocchi Emilij, Ricci Hektor, Piacentini Viktor Gorica, Kos Ana por. Bregant, vsi iz Gorice. (Agis.)

VUKOVI NAVALJUJU NA NASA SELA UZ GRANICO

Jelovice, oktobra 1936. Ove jeseni su nas posjetili u velikoj mjeri vukovi koji su nekolicom našim seljacima nanijeli velike štete. Tako su seljaku Juri Čendak zaklali 9 ovaca, Mati Čendak 7 ovaca i Juri Juriševiću 11 ovaca. Velika je ova šteta za nas siromašne seljake, a koliko će jo još nanijeti ako se ne poduzme sa bilo koje strane nešto čim bi se sprječila daljnja nesreća. Mi smo se glede ovog obratili na našu općinu u Materlji da bi se nešto učinilo, ali do danas nije još ništa poduzeto.

Naši stariji ljudi u selu tumače ovu pojavu vukova u ovo doba time da će biti vrlo oštra i duga zima. Ne znamo kako će biti ali nam već i bez oštre zime prijeti veliko zlo i propast.

SLAVENI IZ JULIJSKE KRAJINE

poslali svoj prilog španjolskim
borcima za slobodu

»Il Grido del Popolo« donša pod naslovom: »Potlačeni narodi Julijske Krajine za španjolski narod« slijedeću vijest na istaknutom uokvirenom mjestu:

Radnici Slaveni iz Julijske Krajine poslali su dvjesta franaka španjolskim borcima za slobodu kao prvu pomoć. Ti novci su sakupljeni paru po paru među narodom, kojega je fašizam bacio u bijedu i glad; novci sakupljeni u situaciji punoj terora i divljeg fašističkog ugnjetavanja.

Slavenska narodna manjina u Italiji, u cjelosti neprijateljski raspoložena prema fašizmu, osjeća duboku zajedničku duhovnu vezu sa Iberiskim narodima, Kataloncima i Baskima, koji su prije dvostruko patili: ekonomski i nacionalno, a koji danas sačinjavaju gvozdena bataljone anti-fašističke armije.

Bratstvo ugnjetanih narodnih manjina sa španjolskim narodom u zajedničkoj borbi protiv fašizma shvatile su narodne manjine u Italiji ispravno kao veličajni primjer za budućnost, koja možda nije daleko.

Op. ur.: Emigranti radnici iz Jugoslavije su poslali također svoj obol u Španiju u iznosu od 95 franaka.

Avijatičar Križaj iz
Ajdoščine u Španiji

Avijatičar Križaj, koji je pred tri godine utekao s talijanskim avionom iza manevra u Vidmu, lavio se sada iz Barcelone. U Španiju je otišao s namjerom, da se stavi kao avijatičar u službu španjolske vlade.

Avijatičar Giordano
Viezzoli iz Trsta

Pao u Španiji pogodjen metkom iz talijanskog aviona »Fiat«.

Antifašistički listovi javljaju: U Španiji je poginuo još jedan Talijan antifašista — Giordano Viezzoli iz Trsta. Rodjen u Trstu 1910. god. bio je 1930. osuđen na 6 godina robije od Specijalnog tribunala. Osuđen je bio radi toga, što je sa Sardinije pokušao avionom oduzeti nad Rim i izvršiti neki antifašistički akt. Kasnije amnestiran, otišao u Jugoslaviju, a odavle u Francusku, gdje se borio u redovima organizacije »Giustizia e Libertà«. Iza njega je došao u Paris i njegov otac s mladim sinom. Njegov otac Giuliano poznat je tršćanski predratni republikanac i iredentista. Bio je pod Austrijom osuđen na smrt. Iza dolaska fašista na vlast ostao je vjeran svojim i Mazziničevim načelima. — Kada ga je sin upitao, može li otići u dobrovoljce u Španiju, odgovorio mu je: »Kada ne bi bio hološan i kada bi imao 20 godina, ja bi otišao.« — I sin je otišao.

Giordano je bio jedan od najsrčanijih avijatičara antifašista u Španiji. On je razrušio tajni pobunjenički aerodrom kod Madrida, o čemu je javila svojedobno sva svjetska štampa. — 30. septembra napala su ga u zraku kod Toleda četiri talijanska aviona turinske marke »Fiat«. Pogodjen kuglom iz mitraljeza, pao je. Još jedan njegov drug je ubijen, a treći član posade uspio je da se, iako teško ranjen, spasi. Taj treći član posade Španjolac izjavio je, prema pisanju antifašističkih listova, da je vidio mnogo srčanijih ljudi, ali Viezzoli da je bio pravi junak.

Otac je sa mladim sinom otišao odmah u Madrid i tamo pokopao palog Giordana.

»PONOSNI SMO ŠTO SE NAŠ BRAT
BORI U ŠPANIJI ZA SLOBODU.

»Il Grido del Popolo« donša jedno pismo iz Julijske Krajine, u kojemu se između ostaloga veli i ovo: — Sa ponosom smo pročitali tvoju vijest, u kojoj nam javljaš, da se naš brat bori kao dobrovoljac u Španiji za slobodu svijeta. Sa zebnjom i srcem na dlanu svi iskoristivani i ugnjetavani prate događaje u Španiji i gledaju u španjolski narod, koji se bori za novu, pravu civilizaciju.

RADNICI IZ ITALIJE BJEŽE U
ŠPANIJU.

»Il Nuovo Avanti« donša vijest, da je u Genovi uhapšen Francesco Ricciardi, radnik iz Milana, sa još osam drugova u momentu, kada su htjeli prebjeći u Španiju, da se bore kao dobrovoljci u redovima milicije španjolske legalne vlade.

Isti list prima iz Bologne da je policija uhapsila jednog radnika i zaplijenila mu 1000 lira i sabirni arak, kojim je sakupljao pomoć za španjolsku vladu. Među narodom, naročito među radnicima, vrije iz dana u dan sve to više, javlja »Il Nuovo Avanti«, a naročito iz španjolskog rata. Protesti, demonstracije i hapšenja su sve češća.

ITALIJANSKI OFICIRJI ZA UPORNIŠKO
VOJSKO NA ŠPANSKEM

Iz najbolji zanesljivoga vira smo doznali, da so pred kratkim aktivni časnici italijanske armade prešli vprašanje, ali se ne bi hoteli prostovoljno javiti za vstop u špansko uporniško vojsko. Prejeli bi vsak na roko lir 3000 za časa službovanja pa še 50 lir dnevno.

OB PETLETNICI SEDEJEVE SMRTI

POLOŽAJ TRŠAŠKEGA ŠKOFA RESNO OGROŽEN

Trst, oktobra 1936. — (Agis). Po poročilih iz raznih listov je sklepati, da je položaj tršaškega škofa dra Alojzija Fogarja resno ogrožen. Dejstvo, da je v Julijski Krajini danes samo še tršaško škofovsko mesto zasedeno po škofu, ki ga je Vatikan postavil po svoji volji in ne na zahtevo fašističnih oblastev, nas ta vest ne preseneča. Preseneča nas posebno zato ne, ker vemo da je tršaški škof dr. Fogar že več let stalno napadan od tršaških fašističnih oblastev, da se je pod vladanjem prefekta Tienga v Trstu do danes stalno vodil boj proti njemu in da so iskali merodajni činitelji ves čas prilike, da bi dosegli njegovo odstranitev. In končno nismo razočarani zaradi tega, ker je dr. Fogar edini škof v Julijski Krajini, ki si ne pušča diktirati od fašističnih mogotcev, temveč dela tako, kakor mu veleva vest. Dasi ni Slovenec, se za svoje vernike vedno in povsod zavzema tako, kot bi bilo pričakovati tudi od ostalih škofov na našem ozemlju.

Zadnje dni so zborovali v Rimu katoliški novinarji. Med njimi se je razširila vest,

da bo dr. Fogar, kakor pred leti goriški nadškof, pokojni dr. Sedej, odstavljen s svojega mesta zaradi svoje posebne politike napram vernikom slovenske i hrvatske narodnosti,

ki predvsem ni v skladu s namerami fašizma. Kolikor je znano, je bil tršaški škof dr. Fogar prve dni tega meseca v Rimu, kjer ga je papež sprejel v posebni avdijenci, ki ji je prisostvoval le še neki kardinal. Poučeni krogi trdijo, da je bila tudi ta avdijenca v zvezi s dr. Fogarjevo skrajšnjo odstavitvijo.

Pred nedavnim je bivši tršaški prefekt Tiengo, neglede na določila konkordata na svojo lastno odgovornost ali pa po posebnem sporazumu med vlado in Vatikanom prepovedal v nekaterih tršaških cerkvah slovensko bogoslužje, čeprav bi bil za tako odredbo kompetenten le tršaški škof. Prefekt Tiengo je bil sicer kmalu nato premeščen, in če je bila njegova premešitev dejansko v zvezi z omenjeno prepovedjo dokazuje, da je prepovedal slovensko besedo v tršaških cerkvah res na svojo pest. Nekaj dni po njegovem odhodu je bila ta prepoved deloma preklicana. Cerkve, za katere kažejo tršaški Italijani le malo zanimanja, so se po preklicu spet napolnile. Toda zadoščanje in zadovoljstvo med tršaškimi verniki ni trajalo dolgo. Kolikor se da razbrati iz najnovejših vesti, si je znala vlada pri Vatikanu izposlovati nove koncesije. Tršaške fašistične oblasti upajo, da bo z odstranitvijo škofa dra Fogarja odstranjena poslednja zapreka za samopasno vladanje nad cerkvijo v tršaški pokrajini. Novemu pokrajinskemu tajniku fašistovske stranke, razvpitemu in prošlitemu Grazioliu, bo potem pač le še bolj olajšano izvajanje njegovih fašistovskih načel.

Med Tržačani se je ta vest razširila z veliko naglico in razburila vse sloje Italijanov, Slovencev in Hrvatov. Znano je, da je škof dr. Fogar med Tržačani zelo priljubljen, pa tudi med onimi, ki se ne brigajo ne za vero, ne za cerkev. Škof dr.

Fogar uživa med Tržačani posebno spoštovanje in naklonjenost zaradi svojega blagega značaja in dobrohotnosti. Stalno je oblegan od ljudi, ki mu pošiljajo lepa in dragocena darila in je v Trstu javna tajnost, da dr. Fogar ne pridrži ničesar zase. Poleg svoje plače razda tudi vse, kar dobi. Zato ga je ljudstvo vzljubilo, in klerkoli se pojavi, je vedno deležen burnega pozdravljanja. Fašistične oblasti so si ves čas prizadevale, da bi ga onemogočile, bodisi z napadi po časopisih, bodisi z drugimi sredstvi, toda vse njihovo prizadevanje je odjeknilo negativno in je bilo vselej deležno spontanega odpora. Znano je tudi, da so oblasti že večkrat poskušile zbirati podpise za odstranitev škofa Fogarja, a so se taki akciji uprli tržaški, pa tudi priseljeni Italijani in med njimi celo znane in vplivne osebnosti v Trstu.

Za slovenske in hrvatske vernike v Julijski Krajini bo ta vest o ponovnem poskusu odstranitve dra Fogarja nov udarec.

Ne glede na to, da se naši verniki zavdajo, da cerkev nima danes v svojem delokrogu več prostih rok, ampak mora delati to, kar zahteva režim, so verniki le še vedno upali, da se bodo razmere na tem polju če ne zboljšale, vsaj omilile. S tem novim korakom pa so fašistične oblasti pokazale, da ne morejo imeti pač nobenega upanja več. Brez dvoma bo to porazno vplivalo na naše vernike in jih cerkvi, kolikor jih niso že do danes, polagoma odvajali in odvrgli od vere. Kakor na gospodarskem, socialnem, kulturnem, zlasti pa na političnem polju gredo razmere tudi v cerkvenem rapidno navzdol. Letos poteče pet let, kar je bil odstavljen goriški nadškof dr. Sedej. Brezvestno ravnanje z njim ga je tako ubilo, da je kmalu nato podlegel. V teh petih letih so se cerkvene razmere toliko poslabšale, da se ne dajo

Nadškof Margotti

primerjati s prejšnjimi. Vendar vse to prav nič ne moti fašistične oblasti v njihovem samopašnem krivičnem delu ter čim dalje bolj neznosljivih zahtevah. Nemoteno delajo dalje ne glede na žrtve, ki jih mora doprinositi cerkev. In Vatikan pristaja na vse to? Pa tudi med podedeželskim ljudstvom, koderkoli se je doslej pojavil, je zapustil najboljši vtis. Letos je ponekod v goriški nadškofiji nadomestoval goriškega nadškofa pri birmi, ter je tudi tam vernike s svojim nastopom in pojavu navdušil.

Goriški nadškof Margotti v Ljubljani

Ljubljana dne 13 oktobra 1936. — (Agis). — Goriški nadškof Margotti se že od prejšnjega tedna mudi v Ljubljani, kamor je haje prispel z namenom, da obišče nekega bogoslovca goriške nadškofije, ki se zdravi na Golniku. Zdi se pa, in je verjetno, da je nadškofov prihod v Ljubljano zvečan z vse drugačnimi opravili.

Ker je že več dni tu, izgleda, da čaka da se ljubljanski škof dr. Rožman vrne, ker je slučajno odsoten. Ob tej priliki se spominjamo, kako so še pred petimi leti italijanske oblasti vrnilo iz Podbrda bivšega ljubljanskega škofa dr. Jegliča, ko je hotel na obisk k pokojnemu dr. Sedeju in se vprašujemo, če je bil dr. Margotti deležen kakšnih neprijetnosti, ko je prestopil italijansko mejo in stopil na naša tla? Zeleni bi, da bi se nadškof Margotti ob tem svojem obisku v Ljubljani zanimal in spoznal tukajšnje cerkvene razmere (cerkvene razmere v »balkanski državi«) naroda, katerega del živi v tuji državi pod njegovo cerkveno upravo. In temu delu našega naroda, ki bi zaradi popolne gospodarske,

socijalne, kulturne in politične brezpravnosti zaslužil tem večjo podporo in naklonjenost cerkvenih oblastev, bodo kmalu tudi v cerkvenem oziru odvzete najosnovnejše pravice.

Ne moremo si kaj, da ne bi pripomnili, da gre ravno nadškofu Margottiju žalostna zasluga za krivične razmere v njegovi nadškofiji, ki so se od njegovega prihoda do danes skrajno poslabšale.

Odlikovanje nadškofa
Margottija

Trst, oktobra 1936. — (Agis). — Prav v teh dneh, ko se bomo z žalostjo spominjali odstavitve pok. goriškega nadškofa dra Frančiška Sedeja in petletnice njegove smrti, so listi prinesli vest, da je njegov prvi naslednik nadškof dr. Margotti bil na predlog zunanjega ministra od kralja odklikovan z redom sv. Mavricija in sv. Lazarja I. razreda z lento, v zahvalo za škofove zasluge, ki si jih je pridobil za Italijo v raznih diplomatskih misijah. Brez dvoma je nadškofu pripomoglo do tega odklikovanja tudi njegovo soglašanje in delovanje na cerkvenem polju za asimilacijo našega naroda v njegovi nadškofiji.

Nove dekanije v Goriški
nadškofiji

V goriški nadškofiji so bili imenovani: Anton Pask za vikarijalnega ekonoma v Levpi, Josip Ciroto za pomožnega vikarja na Placuti v Gorici, Ivan Pajeta za pomožnega vikarja v Kobaridu, Filip Kavčič za vikarja ekonoma v Desklah, mons. Pividor Evgenij za priorja v Gorici, Valentin Ripan za dekana nove dekanije v Dornbergu, Oskar Pahor za dekana nove dekanije v Mirnu in Aloiz Filipič za dekana nove dekanije v Grgarju.

Goriški nadškof mons. Karl Margotti je odredil vzpostavitev novih dekanij in sledeče spremembe v teritorijih dekanij: vzpostavitev mestnega cerkvenega okrožja v Gorici z dekanijško jurisdikcijo nad župnijami v mestu: Sv. Ignacij, Sv. Rok, Placuta (Sv. Vid in Modest), St. Peter (prejšnja dekanija) in Standrež.

Pod novo dekanijo v Mirnu spadajo župnije v Mirnu, Bilih, Vrtojbi, Sovodnjah, Gabrijah in Opatiem selu (preje se spadalo pod devinsko dekanijo).

Pod novo dekanijo v Mirnu spadajo župnije v Dornbergu (preje pod kopensko dekanijo), Prvačni, Gradiškuti, Renčah in Stari gori.

Pod novo grgarsko dekanijo spadajo župnije v Grgarju, Ravnici, Batah, Trnovem, Lokvah, Cepovanu, (vse je preje spadalo pod solkansko dekanijo), Zg. Tribuša (preje spadala pod tolmnsko dekanijo), Lokovec, Sv. Duh na Banjšicah, (preje spadal pod kanalsko dekanijo).

Župnija Doberdob je prešla pod tržiško dekanijo, župnija Ruda in Villa Vicentina v furlanski ravnini pa pod dekanijo Fiumicello (preje spadal pod Cervignano).

14. oktobra 1886.

Še o razmnoževalnih načrtih v Julijski Krajini

CELI NAŠ NAROD PROGLAŠEN ZA POLANALFABETA

NAŠA SLOGA

Pred 50 godina
PLEMENITA SVRHA
I — POŠTENA SREDSTVA

Božava, naš je Talijan ono stvoreno Danteovo, koje je uvijek gladno, a gladnije je više iz obieda nego na tašte.
Riedkim cinizmom, moralom koji samo može biti razumljiv toj svojti pripovieda visoko predsjedništvo (tj. predsjedništvo talijanskog političkog društva za Istru. — Op. ur.) pokušaj umorstva hrvatske pamtine u Istri...

Nu rekomo, da nesmatramo naše protivnike toli naivnima, stoga prisiljeni smo i ovdje čitati između redakih nepobitnu istinu, baštinjenu tijekom vjekovih t. j. da je naš narod uvijek smatrao gospodujuću pasminu ne kao druga i brata već kao najgorog dušmana...

Ali prošlo je vrijeme kad se moglo tjerati nas do skrajnosti; radit ćemo i dalje, kako začesmo; svi odbori i pododbori neće smesti našega smiera; svoji smo u svojoj kući. »Serenissima« nas je u okove bacala i peljala u tamnice, ogolila nam je šume, opustošila nam je obale, napučila je vlastelom kojoj nas je prođavala kao kolone — pa smo ipak živi, oni te isti. Bahata sila, koja se upire na samovolju, malo traje u današnjem vjeku.

U SPLITU JE UMRO profesor Ivan Brajnović, rodom iz Rovinjskog sela.

DON CARLO COCIANCICH IZ GRIZNJANA. — Grižnjan. — Pred nekoliko dana ustrojio se je i ovdje posebni odsjek društva »Propatria«.

Društvo »Pro patria«, kako je poznato, ima istu svrhu što se nas Slavenah u Primorju tiče, koju i njemački »Sulferajne«. Hoće da nas potalijanče. To je prava svrha tomu društvu ili bolje reći odsjekom toga društva, koji se ovih dana kano gljive pomaljavu u raznih talijanskih gnijezdih naše Istre. Takav dakle odsjek ustrojili su i naši grižnjanci. Taj znameniti dan proslavili naši Grižnjanci veseljavno o zasluga za sve to ide osobito trojicu naših velikanah, a na prvom mjestu Don Carla Cociancicha ovdajšnjega župnika.

Prireditev društva »Soča« v Novem Mestu

Dne 17. X. 1936 ob 20 uri je »Soča« v Novem Mestu priredila proslavo koroškega plebiseta, Rapalla in Gortanove smrti.

Naj mi bo dovoljno napisati nekaj vrstic o prireditvi sami. Deklamacija »Soče S. Gregorčiča se je dobro naučila mala Misljejeva, a izvedla je je preveč monotono. Zborna deklamacija, ki je je nalašč za to proslavo napisal Dular Jože je sicer efektna a predolga. Temne senice pod križem so napravile globok vtis na občinstvo. »Kajna« se prav lepo izvedli, posebno prvo dejanje so igralci brezhibno odigrali. Drugo dejanje ni bilo tako dobro odigrano kot prv. vendar so bili igralci poglubljeni v svoje vloge. V tretjem dejanju kjer nastopijo orožnik oziroma fašisti, so ti-le nastopili nekoliko malomarno.

Zadnji prizor tega dejanja je dolg. Morda bi bilo boljše, da bi bila scenerija pri tem dejanju popolnejša. Manjkalo je »napa« nad ognjiščem in sklednik ob strani Mislim, da bi bilo prav če bi rdeča svetloba ne trajala toliko časa. Morda bi bil zadnji prizor, ki je visek igre, efektnejši če bi Angelo staro mater zadavil tačas ko bi del hiše že gorel in bi luč in ogenj istočasno ugasnil, ko se Angelo zadusen zvrne na tla. Celotna prireditev je prav lepo izpadla. Pohvaliti moramo g. režiserja ki se je tako trudil, da je iz tega materijala, ki mu je bil na razpolgo v treh tednih sploh zmogel ustvariti te kar smo imeli priliko videti. Materi gre posebna hvala in povrsti Gravarju, Jožetu, Angelu, Gorjanu in drugim, ki so žrtvovali toliko večerov, da smo mogli nastopiti. Saj je že štiri leta minulo od kar je »Soča« priredila zadnjo prireditev dr. Česenikovo dramo »Dobrava«. Še nekaj ne smemo pozabiti. Na takih prireditvah smo imeli priliko videti zastopnike vseh oblasti, šol, in drugih javnih ustanov. Pri tej toj proslavi pa nismo mogli opaziti zastopnikov srez. načelstva, sodnije, občine, gimnazije in še nekaterih drugih ustanov. V častnem številu smo opazili zastopano Kmetijsko šolo z Grma, kar je vse hvale vredno. Ožigosati je potrebno tudi nekatere vidne člane »Soče«, ki se niso proslavo udeležili. Drugače je bil uspeh prireditve moralno kakor tudi materijalno primeren. — Z. Sočan.

† IVA KRAŠEVEC

V Barkovljah pri Trstu je v četrtek dne 1. oktobra umrla v visoki starosti 60 let doobra znana učiteljica Iva Kraševc. Še nekaj dni pred smrtjo se je mudila v Jugoslaviji pri sorodnikih in znanjih, nakar se vrnila v rojstno mesto v Barkovlje. Bila je blaga duša, vestna vzgojiteljica mladine in zavedna Slovenka. Sožalje!

JADRANSKI KOLEDAR 1937

počeli smo štampati. Koledar će biti gotov 15. novembra. Molimo saradnike koji nam do sada nisu poslali svoje priloge da to svakako učine najdalje do 25. ovog mjeseca. Te naknadno primljene priloge možemo uvrstiti jedino ako dođu do tog dana. Ostale čitatelje molimo da već sada imaju u vidu da će naši koledari »Jadranski koledar« i »Soča« izaći do mjesec dana.

OVAJ BROJ »ISTRE«

je pretežno slovenski, jer smo u posljednjem broju imali većinu priloga srpskohrvatskim jezikom pa molimo čitatelje da to uvažavaju.

Ves šolski sistem v Julijski Krajini ima samo en namen, čimprej poitalijančiti in asimilirati slovanski živeli. Radi tega se vse šole brez izjeme italijanske, tudi učitelji so vsi samo Italijani, kajti tistih par narodnih odpadnikov, ki jih lahko štejejo na prstih obeh rok, nikakor ne smemo smatrati za slovanske učitelje.

Poleg rednih šol, ki jih vzdržuje država, dopolnjujejo in nadaljujejo delo italijanske osnovne šole še cela vrsta organizacij. So to predvsem »Italia Redenta«, »ustanova Eugenio Faina« in »Pokrajinski konzorcij za strokovno izobrazbo«.

Prva organizacija, katere polno ime e glasi »Opera nazionale di assistenza all'Italia Redenta« (»Nacionalna ustanova za pomoč odrešeni Italiji«) ima sedaj monopol nad italijanskimi otroškimi vrtci v slovanskih krajih Julijske Krajine. V zadnjem šolskem letu je imela »Italia Redenta« v tržaški, goriški, reški, puljski in videmski pokrajini 175 otroških vrtcev, ki jih je obiskovalo 8500 otrok. Stroški za vzdrževanje teh vrtcev so znašali letno okoli 1 milijon 800.000 lir. Ti stroški se krijejo skoro v celoti s prispevki države. Za hrano, za obleko in perilo, s katerim obdaruje otroke v vrtcih, prispeva v prvi vrsti balilska organizacija, ki od svoje strani prejema sredstva od države in od sindikalnih organizacij, za katere morajo plačevati vsi delodajalci in delavci brez izjeme. Otroški vrtci imajo namen, da odtrgajo otroka že s 3. letom domačemu vplivu in da mu vtepaio italijanske besede v glavo, da bi tako olajšali italijanskim učiteljem delo na osnovni šoli.

V tekočem šolskem letu se je število otroških vrtcev v slovanskih krajih gotovo še povečalo. »Italia Redenta« stremi za tem, da še ustanovi v zadnji slovenski in hrvatski vasi otroški vrtce. Bavijo se že celo z načrtom, kako bi tudi od najmanjših selišč z vozički, z oslovsko vprego ali z malimi avtomobili spravljali tri- do šestletne otroke do najbližjega vrtca, tako da bi bili vsi deležni dobrote italijanskega otroškega vrtca, zlasti pa da bi se vsi vzgajali v italijanskem jeziku in duhu.

Za primerne lokale so doslej po večini skrbele ali sama »Italia Redenta« ali pa občine. V vsakem primeru pa so morale občine odstopiti brezplačno stavbno parcelo. Sama gradnja kromnejšega vrtca se ceni na 50.000 lir. Ker seveda kljub večmilijonski državni dotaciji »Italia Redenta« ne more postaviti povsod italijanskega vrtca, bo morala pač za izvedbo obširnega asimilacijskega načrta poseči država globlje v blagajne, prispevale pa bodo tudi pokrajine in druge ustanove. Za vzdrževanje vrtcev pa so že sedaj uvedli tako zvane »patronate«. Razna mesta v ostalih pokrajinah Italije, ustanove ali privatniki prevzamejo patronat nad kakim vrtcem in plačujejo za to letno 6000 lir.

»Italia Redenta« vodi in vzdržuje v Julijski Krajini tudi najrazličnejše tečaje za šolo odraslo mladino, in za odrasle osebe obolega spola. Ti tečaji nosijo najrazličnejša imena: tečaji za analfabe in polanalfabe, podeželske enotne šole, tečaji za italijanski jezik, tečaji za občo izobrazbo odraslih, moški tečaji za kmetijski pouk, ženski tečaji za gospodinjstvo, tečaji za zborna petje. Vsi pa imajo samo eden in isti namen: učiti čitati in pisati italijanski vse osebe moškega in ženskega spola od 14. do 30. leta, kateri niso imeli prilike, da bi se naučili tega jezika v šoli. Pohajati pa morajo te tečaje tudi mlajši fantje in dekleta, ki so dovršili italijansko osnovno šolo, da ne bi pozabili tisto malo italijansčine, ki jim jo je doprinesla šola, in da ostali še dalje pod vplivom italijanskega učitelja.

Dočim so tečaje za analfabe in drugih pokrajinah poverili balilskim organizacijam, skrbi v Julijski Krajini za te tečaje, kakor že omenjena »Italia Redenta«. Značilno je, da so za Julijsko Krajino, ki izkazuje neprimerno manjše število analfabetov, kakor druge pokrajine Italije, izumili izraz »polanalfabet« za osebe, ki znajo sicer pisati in čitati, toda samo v svojem materinem jeziku, ne pa v italijanskem.

Tečaji se vršijo v zimskem času in trajajo običajno 2 leti. V šolskem letu 1935-36 je bilo v Julijski Krajini 241 takih tečajev. S tekočim šolskim letom se jih je po programu otvorilo najmanje dvakrat toliko. Lani je moralo pohajati te tečaje okoli 6.000 oseb, letos jih bo nad 10.000.

Da se olajša delo učiteljem, ki tečaje vodijo in na njih poučujejo, je »Italia Redenta« že pred leti izdala poseben priručnik Chirone, ki vsrbuje v fašističnem in italijanskem nacionalističnem duhu spisane zemljepisne in zgodovinske podatke o Italiji. Ta priručnik, ki je bil prvotno namenjen Poadižju, so v zadnjem letu prikrojili za Julijsko Krajino.

Fantje, ki dovršijo jezikovne tečaje ali tečaje za občo izobrazbo, smejo vstopiti v kmetijske strokovne tečaje. Ti tečaji, ki imajo zgolj namen, da imajo pod kontrolo mladino do 18. leta, ko se mora vpisati v predvojaške tečaje. Vsak tak tečaj obsega 40 lekcij po dve uri. Mladenke pa vstopijo po dovršenem jezikovnem tečaju v gospodinjске tečaje.

»Italia Redenta« je v preteklem letu za vzdrževanje omenjenih tečajev izdala devet milijonov lir, ki jih je seveda prejela od fašistične vlade.

Te tečaje je prej, dasi v dokaj skromnejši obliki, vzdrževalo društvo, ki se je nadelo ime »Umanitaria«. S šolskim letom 1934-35 pa jih je vsaj v Julijski Krajini prepuustilo društvu »Italia Redenta«.

Druga organizacija, ki vrši raznarodovalno delo med slovansko mladino, že odraslo šoli, je »Ustanova Eugenio Faina«, tako imenovana po sedaj že ranikim senatorjem in latifundistom Eugenio Faini, ki je že leta 1912 dal pobudo za ustanovitev nekakšnih kmetijskih strokovnih tečajev za kolone na njegovih posestvih. Leta 1934 je tedanji šolski skrbnik v Trstu Marino Paroli prenesel te tečaje tudi v Julijsko Krajino, seveda z docela drugačnim namenom, kakor so ga imeli in ga imajo še vedno v drugih pokrajinah Italije. Ti tečaji imajo zaposliti mladino v krajih, kjer ima osnovna šola samo pet razredov in bi morali učenci ponavljati več let zadnji razred, dokler ne izpolnijo 14. leto. Ti tečaji so enakovredni dvoletnim kmetijskim strokovnim tečajem, za katere mora skrbeti Obvezni pokrajinski konzorcij za strokovno izobrazbo. Fainovi tečaji imajo dva oddelka: triletni pripravljalni in dvoletni strokovni tečaj. Pouk traja 7 do 8 mesecev od oktobra do maja, in sicer z maksimalno reduciranim urnikom v popoldanskih in večernih urah.

Za sedaj so otvorjeni samo pripravljalni oddelki. Vendar je bilo že v preteklem letu v Julijski Krajini 46 Fainovih tečajev z 1437 učencev in učenk, in sicer v goriški pokrajini 19 tečajev z 258 učenci in 325 učenkami, v puljski trinajst tečajev z 218 učenci in 227 učenkami, v reški pokrajini 8 tečajev z 116 učenci in 133 učenkami, v zadrski pokrajini 2 s 64 učenci in 20 učenkami in v tržaški pokrajini 3 s 35 učenci in 41 učenko.

Tudi Fainovi tečaji imajo predvsem namen, da pospešijo asimilacijo in italijanizacijo slovenske in hrvatske mladine na Primorskem.

Eminentno politični značaj vseh učnih zavodov »Italie Redente« in »Ustanove Faina« je fašistična vlada z tekočim šolskim letom tudi formalno podčrtala. Odslej namreč ima vsaka pokrajina svojega šolskega skrbnika in njemu je podrejene vse šolstvo

v dotični pokrajini. Za redne šole velja to tudi za obmejne pokrajine: goriško, tržaško, reško, puljsko in zadrsko, nikakor pa za gori imenovane zavode. Za otroške vrtce in za vse različne nadaljevalne tečaje »Italie Redente« bo še dalje vrhovni vodja vsakokratni šolski skrbnik tržaške pokrajine, da bi ne nastala niti najmanjša disonanca v obmejni šolski politiki. Šolski skrbnik v Trstu je sedaj zopet Reina, ki se je izkazal že v letih 1923—1927, ko je z neizprosno strogostjo in s pravim cinizmom izvedel Gentilejevo šolsko reformo. On je tudi vrhovni direktor vseh šol, ki jih vzdržuje »Ustanova Faina« v Julijski Krajini.

Očitno pa vsa ta obsežna šolska politika ni imela do danes še zaželjenega uspeha. Radi tega skušajo sedaj polagati posebno važnost na kmetijsko izobrazbo. Toda zopet ne morda zato, da bi pospešili kmetijstva, temveč da bi čimprej iztrebili slovenske in hrvatske izraze, ki jih rabi kmet pri delu na polju in doma. Načrt, ki ga v tem pogledu pripravljajo, obsega vse šolstvo od ljudske šole pa do večernih kmetijskih tečajev in do morebitnih višjih kmetijskih strokovnih šol.

V otroških vrtcih »Italie Redente« naj se slovenski in hrvatski otrok uči italijanska imena za rastline, drevesa, živali in za predmete vsakdanje rabe.

V ljudski šoli pa naj se to delo nadaljuje, zlasti naj učenec spozna italijanske izraze za kmetijsko orodje, za delo na polju in v gospodinjstvu. Posebno sistematično pa naj se goji raba teh izrazov v raznih kmetijskih tečajih. Da bi pa bil uspeh čim popolnejši, naj se otvori čim več otroških vrtcev in kmetijskih tečajev. Država seveda naj prispeva v to potrebna sredstva.

P. P.

NAGRADE ZA RAZNARODOVANJE

Fašistični tajnik je objavil v »Foglio di Disposizioni«, da je društvo »Dante Alighieri« za proslavo obletnice pohoda na Rim, 28. oktobra, določilo 411 nagrad po 100 lir za učence Julijske Krajine in Južnega Tirola, ki so se izkazali pri učenju italijanskega jezika.

VIJESTI IZ ORGANIZACIJA

APEL SOCIJALNOG OTSJEKA DRUŠTVA »ISTRA« U ZAGREBU

Društvo »Istra« u Zagrebu razaslalo je donje pismo raznim emigrantima u Zagrebu. Kako doznajemo Socijalni ostsjek je preuredio konačište i sprema veliku akciju za pomoć, pa upozoravamo čitatelje na donje pismo.

Socijalni ostsjek društva »Istra« odlučio je da organizira zimsku pomoć za one siromašne Istrane, koji spavaju u društvenom konačištu na Trešnjevci. Ta je naša mladež gola i bosa i ove će zime teško nastradati, ako joj se za vremena ne priskrbi potrebna odjeća i obuća. Osim toga želi Socijalni ostsjek da tim siromasima svake večeri pruži lijeganjem na počinak pruži toplu hranu. Budući da socijalni ostsjek svim tim potrebama ne može da udovolji iz svojih skromnih sredstava, obraća se ovim pismom na V. G., da mu u tom njegovom plemenitom nastojanju pomognete u granicama svoje mogućnosti. Socijalni će ostsjek vrlo rado primati stara odijela, staru ruberinu, staru obuću, a i hranu u naravi, (kao nešto kuruznog brašna, krumpira, masti itd.). Staru će odjeću i obuću Socijalni ostsjek dati pokrkpati i preurediti.

Socijalni će ostsjek stoga biti toliko slobodan, — ukoliko ga o protivnom ne obavjestite — da Vam pošalje posebnog opunomoćenika, da od Vas preuzme svaki Vaš eventualni prinos u gore spomenutu svrhu.

uz istarski narodni pozdrav društvo »Istra«

OTKRITJE SPOMENIKA KRALJU ALEKSANDRU I. ZEDINITELJU NA JESENICAH

Društvo »Soča« na Jesenicah bo v nedeljo dne 11. t. m. odkrilo spomenik Kralju Aleksandru I. Zedinitelju. Ob tej priliki bo omenjeno društvo reaktiviralo prapor »Rokodolskega, in bralnega društva v Tolminu« in ga sprejelo kot pravor za svoje društvo. Slavnost se bo vršila pred kolodvorom ob 8 uri jutraj. Prapor bo izročil društvu v imenu Tolmincev naš zvan publicist in narodni borec g. Andrej Gaberšček. Vabimo vse emigrante, posebno iz bližnje okolice, da se udeležijo te lepe in pomebne manifestacije. Društvo bo imelo 9 t. m. ob 8 zvečer članski sestanek pri Kobalu na katerem se bo razpravljalo o natančnem programu.

ZAMJENICI U ČASNOM SUDU SAVEZA

U posljednjem broju lista u izvještaju o kongresu, nismo bili donijeli imena zamjenika u Časnom sudu. Ovime nadopunjujemo taj izvještaj s time, da su zamjenicima izabrani:

RIKARD KATALINIĆ-JERETOV
DR. LOVRO SKALJER

Pomembna prireditev društva »SOČA« NA JESENICAH.

V nedeljo 18. t. m. bo društvo »Soča« na Jesenicah reaktiviralo prapor »Rokodolskega bralnega društva v Tolminu«, kar se je imelo vršiti že pretečeno nedeljo ob priliki odkritja spomenika kralju Aleksandru I. Zedinitelju, a so morali radi neprilicakovanih neprilik preložiti. Prapor bo izročil društvu v imenu Tolmincev naš znan publicist g. Andrej Gaberšček. Društvo »Soča« vabi vse emigrante, posebno iz bližnje okolice, da se udeležijo te pomembne manifestacije.

Komemoracija Vladimira Gortana u Zagrebu

Povodom sedme obljetnice mučeničke smrti istarskog heroja Vladimira Gortana priredjuje Društvo »Istra« u Zagrebu u subotu 17. o. mj. u 8 sati na veču u dvorani Hrv. uč. doma na Trgu Kralje Aleksandra I. br. 4 svečanu komemoraciju na koju ovime pozivlje sveukupno članstvo kao i građanstvo grada Zagreba. Misa za dušnica čitat će se isti dan u jutro u 7 sati u crkvi Sv. Blaža.

Iz pjevačkog zbora u Zagrebu

Na godišnjicu mučeničke smrti pok. Vladimira Gortana priredjuje društvo »Istra« u Zagrebu komemoraciju u dvorani »Hrvatskog učiteljskog doma«.

Na toj komemoraciji nastupiti će i naš pjevački zbor, pa time u vezi pozivamo sve svoje članove pjevače da u petak 16. X. u osam sati dodju beziznimno svi na pokus u Meduličevu ulicu (Učiteljska škola). Odbor.

Velika prireditev »Soča« in »Tabora« v Ljubljani

V soboto, dne 7. novembra t. l. priredita društvo »Soča« in »Tabor« velik družabni večer na Taboru. Na prireditvi bodo sodelovali provrstni umetniki, priznan oklet, pevski zbor in godba na pihala. Čisti dobiček je namenjen za postavitev spomenika »goriškeemu slavčku« Simonu Gregorčiču in našim Mučenikom. Rožaki in prijatelji, zapomnite si: 7. novembra na Tabor, ker je to naša dolžnost!